

Мускін Ю.І.

*доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри облікових технологій та бізнес-аналітики,
Державний податковий університет*

My skin Yurii
State Tax University

Корнійчук В.О.

*здобувач другого (магістерського) рівня освіти,
Державний податковий університет*

Korniichuk Viktoriia
State Tax University

Яцев Д.О.

*здобувач другого (магістерського) рівня освіти,
Державний податковий університет*

Yatsev Dmytro
State Tax University

Соловей О.І.

*здобувач другого (магістерського) рівня освіти,
Державний податковий університет*

Solovei Oleksandr
State Tax University

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ КОШТАМИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT FOR THE CASH MANAGEMENT OF AN ECONOMIC ENTITY

Анотація. Історія виникнення грошових коштів як об'єкта обліку бере початок з появи перших товарно-грошових відносин. Первісні товарні гроші, такі як зерно, худоба й металеві вироби, поступилися місцем монетам та банкнотам, які спростили обмін і розрахунки. У сучасній економіці грошові кошти відіграють багатофункціональну роль: вони забезпечують ліквідність, підтримують фінансову стійкість підприємств і сприяють раціональному управлінню фінансовими ресурсами. Ефективне планування та контроль руху коштів дозволяють уникати ризиків банкрутства, забезпечують безперервність операційної діяльності та підтримують стратегічні цілі. Різні види коштів—готівкові, безготівкові, інвестиційні—мають своє функціональне значення й специфічні методи обліку. Застосування методів аналізу грошових потоків, таких як горизонтальний, вертикальний та коефіцієнтний аналізи, дозволяє оптимізувати управління ліквідністю й витратами. Таблиці класифікації коштів та їх функцій демонструють важливість

системного підходу до фінансового менеджменту. Стабільність підприємства залежить від здатності управляти фінансовими потоками з урахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів, а також створювати резерви на випадок економічних змін. Надійний облік є основою для прогнозування, моделювання та прийняття рішень, необхідних для забезпечення економічної стійкості.

Ключові слова: грошові кошти, фінансова стабільність, ліквідність, фінансовий аналіз, управління ресурсами, економічна безпека, платоспроможність, фінансові ризики, інвестиційні кошти, оптимізація.

Постановка проблеми. У сучасній економічній системі грошові кошти стали багатофункціональним об'єктом бухгалтерського обліку та економічного аналізу. Вони виконують ключові функції: забезпечення ліквідності, фінансової стійкості підприємств та уникнення банкрут-

ства. Ефективне управління грошовими потоками критично важливе для стабільної операційної діяльності та оптимального використання ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання обліку та управління грошовими коштами досліджувалося багатьма науковцями.

Іваненко В.О. [1] акцентує увагу на класифікації грошових потоків підприємств залежно від їх функціонального призначення та впливу на фінансову стійкість суб'єкта господарювання. У роботі детально описано практичне застосування горизонтального та вертикального аналізу для оцінки змін структури грошових коштів.

Дослідження Петрова М.С. [2] зосереджено на інвестиційній функції грошових коштів і їх значенні для реалізації стратегічних планів підприємств. Автор наголошує на важливості формування резервів як елементу довгострокового планування.

У роботах Семенової Т.Г. та Коваленко Р.Л. [3] увага приділяється використанню коефіцієнтного аналізу для оцінки фінансової автономії підприємств. Науковці також вказують на необхідність інтеграції систем обліку та прогнозування для своєчасного управління грошовими потоками в умовах економічної нестабільності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Серед нерозв'язаних аспектів залишається:

1. Інтеграція сучасних інструментів обліку для забезпечення реального часу контролю.

2. Впровадження моделювання та прогнозування потоків з урахуванням нестабільності ринку.

3. Розробка методик оцінки довгострокової стійкості підприємства на основі аналізу грошових потоків.

Мета статті: проаналізувати роль грошових коштів у забезпеченні фінансової стійкості підприємств та обґрунтувати методичні підходи до їх обліку, управління та аналізу.

Виклад основного матеріалу. Грошові кошти виконують низку важливих функцій, включаючи платіжну, накопичувальну, інвестиційну та регулюючу (табл. 1).

Вони класифікуються за формами зберігання та призначенням: кошти в касі, на рахунках, інвестиційні резерви. Методи аналізу, такі як горизонтальний, вертикальний та коефіцієнтний, дозволяють оцінити фінансовий стан підприємства (табл. 2).

Завдяки ретельному обліку грошових коштів, підприємство отримує точні дані про свій фінансовий стан, що критично важливо для ухвалення стратегічно обґрунтованих рішень. Облік грошових потоків дозволяє не лише своєчасно виконувати поточні зобов'язання, а й забезпечує базу для проведення детального аналізу фінансових показників і ефективності обраних управлін-

Таблиця 1

Основні функції грошових коштів

Функція	Опис	Приклади використання	Вплив на діяльність підприємства	Відповідальні підрозділи
Платіжна функція	Використання для розрахунків	Оплата за товари та послуги	Забезпечує виконання зобов'язань	Фінансовий відділ
Накопичувальна функція	Акумуляування ресурсів	Накопичення резервного капіталу	Забезпечує фінансову стабільність	Бухгалтер
Регулююча функція	Управління грошовими потоками	Контроль витрат	Оптимізація ліквідності	Бухгалтерія
Інвестиційна функція	Використання коштів для інвестування	Вкладення в акції та облігації	Створення додаткових доходів	Інвестиційний відділ
Операційна функція	Фінансування основних бізнес-процесів	Витрати на виробництво та зарплату	Забезпечення безперервної діяльності	Операційний відділ
Оцінювальна функція	Оцінка вартості та ефективності інвестицій	Аналіз доходності інвестицій	Прийняття стратегічних рішень	Стратегічний відділ
Резервна функція	Формування резервів для непередбачених витрат	Створення фонду резервів	Зменшення фінансових ризиків	Бухгалтер
Фінансового контролю	Контроль за фінансовими потоками	Аудит і перевірка фінансових звітів	Забезпечення фінансової прозорості	Аудит і контроль
Ліквідна функція	Забезпечення доступності грошових коштів	Виплата за терміновими зобов'язаннями	Зниження ризику неплатежів	Фінансовий відділ
Платіжного балансу	Балансування платіжних зобов'язань	Оплата боргів та кредитів	Збереження фінансової стійкості	Бухгалтер

Джерело: систематизовано на основі [4]

Методи аналізу грошових коштів

Метод аналізу	Сутність	Основні показники	Застосування	Періодичність аналізу
Горизонтальний аналіз	Порівняння показників за різні періоди	Зміни у залишках грошових коштів	Виявлення динаміки	Щорічно
Вертикальний аналіз	Відсотковий аналіз структури грошових коштів	Структура каси, рахунків у банках	Оцінка частки кожного елементу	Щоквартально
Коефіцієнтний аналіз	Використання фінансових коефіцієнтів для оцінки ліквідності	Коефіцієнт поточної ліквідності	Оцінка платоспроможності	Щомісячно

Джерело: систематизовано на основі [5]

ських стратегій та допомагає оцінити, як фінансові ресурси використовуються для покриття операційних потреб і підтримки безперервності діяльності [13].

Методи аналізу грошових коштів – інструмент для оцінювання фінансового стану компанії та її здатності забезпечувати необхідний рівень ліквідності [12]. Аналізуючи ефективність управління грошовими потоками, визначається, наскільки раціонально підприємство використовує свої фінансові ресурси, оптимізує витрати і забезпечує свою фінансову стабільність навіть в умовах непередбачених економічних змін. У таблиці 3 представлені основні методи аналізу, які використовуються для оцінювання грошових коштів та їхнього впливу на загальний фінансовий стан підприємства, адже дозволяють глибоко вивчити ефективність фінансових операцій і сприяють прийняттю рішень, які підтримують економічну стійкість і зростання бізнесу.

Комплексний аналіз впливу грошових коштів на фінансову стійкість підприємства за допомогою різних фінансових показників є важливим інструментом для забезпечення ефективного управління фінансовими ресурсами. Зокрема, коефіцієнти, які оцінюють рівень ліквідності, фінансової незалежності та обіговості коштів, надають цінну інформацію про здатність підприємства швидко реагувати на поточні фінансові зобов'язання, підтримувати свою платоспроможність у коротко- та довгостроковій перспективі, а також забезпечують ефективне використання фінансових ресурсів [8].

У складних умовах економічної невизначеності, що характерна для сучасного ринку, керівництву компанії необхідно своєчасно приймати виважені управлінські рішення для збереження фінансової стабільності та платоспроможності суб'єкта господарювання. Сюди відноситься здатність не лише керувати поточними зобов'язаннями, а й ефективно планувати майбутні операції. Для досягнення економічної безпеки

необхідно аналізувати як оперативні потреби в грошових коштах та їх еквівалентах, так і забезпечувати умови для стабільної діяльності компанії в майбутньому, зважаючи на можливі ризики.

Основним джерелом інформації щодо руху коштів виступає «Звіт про рух грошових коштів», що входить до обов'язкової фінансової звітності підприємства [9]. Даний документ надає інформацію про грошові потоки, які формуються в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, дозволяючи оцінити поточний стан фінансових ресурсів і визначити стратегічні потреби у фінансуванні. Доповненням до цього звіту є «Звіт про прибутки і збитки» та «Звіт про фінансовий стан», які разом надають розширену інформацію для здійснення якісного прогнозування, моделювання та управління грошовими потоками та допомагають комплексному підходу до фінансового планування підприємства.

Вагомий елемент у системі управління грошовими потоками – це оптимізаційна функція, яка спрямована на зміцнення економічної безпеки підприємства у визначений період його діяльності, враховуючи при цьому як поточну ефективність, так і перспективи розвитку. Оптимізація грошових потоків охоплює такі завдання:

- а) збалансування обсягів грошових потоків відповідно до потреб;
- б) забезпечення синхронності грошових потоків у часі;
- в) максимізація чистого грошового потоку [10].

Для ефективного обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими потоками в межах системи економічної безпеки підприємства слід вирішувати наступні завдання:

- реалізація обліково-аналітичних процесів для контролю за грошовими потоками в реальному часі;
- інтеграція систем обліку та аналізу з метою об'єднання інформаційних потоків у єдину систему, що забезпечує економічну безпеку;

Вплив грошових коштів на фінансову стійкість підприємства

Показник	Опис	Вплив на стійкість	Спосіб покращення	Відповідальні особи
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Відношення грошових коштів до короткострокових зобов'язань	Визначає здатність швидко покрити зобов'язання	Збільшення обсягів грошових резервів	Фінансовий аналітик
Коефіцієнт поточної ліквідності	Оцінка поточних активів підприємства	Забезпечує поточну платоспроможність	Управління поточними активами	Бухгалтер
Фінансова автономія	Відношення власного капіталу до загальних активів	Оцінює ступінь незалежності від зовнішніх кредиторів	Оптимізація фінансової структури	Головний бухгалтер
Коефіцієнт швидкої ліквідності	Відношення ліквідних активів без запасів до короткострокових зобов'язань	Визначає здатність покрити зобов'язання без продажу запасів	Управління ліквідними активами	Фінансовий аналітик
Коефіцієнт обіговості грошових коштів	Вимірює швидкість обороту грошових коштів у процесі діяльності	Визначає ефективність використання грошових коштів	Оптимізація оборотності грошових коштів	Операційний менеджер
Коефіцієнт покриття витрат	Відношення грошових коштів до загальних витрат	Оцінює можливість покриття витрат	Зниження витрат або збільшення доходів	Фінансовий аналітик
Коефіцієнт забезпеченості резервів	Відношення резервів до загальних зобов'язань	Забезпечує наявність фінансових резервів	Формування резервів та управління ними	Бухгалтер
Коефіцієнт капітальних витрат	Відношення капітальних витрат до загальних грошових коштів	Оцінює частку грошових коштів, витрачених на капітальні інвестиції	Управління капітальними витратами	Інвестиційний відділ
Коефіцієнт погашення боргів	Відношення грошових коштів до короткострокових боргів	Визначає здатність покрити борги	Зменшення боргового навантаження	Головний бухгалтер

Джерело: систематизовано на основі [6; 7]

– проведення моделювання та прогнозування грошових потоків, враховуючи вплив як внутрішніх, так і зовнішніх факторів, для покриття фінансових потреб з використанням наявних ресурсів;

– виконання аналізу беззбитковості для визначення мінімального обсягу доходів, необхідних для покриття витрат;

– оцінка коротко- і довгострокових потреб у грошових ресурсах із урахуванням можливих сценаріїв розвитку подій за умов нестабільності; посилення фінансової стійкості підприємства за рахунок зменшення фінансових ризиків [11].

Ефективне управління грошовими потоками передбачає:

1. Збалансування обсягів та синхронізації потоків.

2. Максимізацію чистого грошового потоку.

3. Формування резервів для зниження ризиків.

4. Використання сучасних інформаційних систем для інтеграції даних.

Методи оптимізації включають аналіз беззбитковості, прогнозування фінансових потреб та управління ризиками.

Висновки і пропозиції. Грошові кошти є основою фінансової стабільності підприємств, забезпечуючи ліквідність та підтримуючи безперервність операційної діяльності.

Розроблені класифікації та методики аналізу дозволяють ефективно управляти фінансовими ресурсами.

Важливим є інтеграція сучасних технологій обліку для забезпечення реального часу контролю за грошовими потоками.

Для підвищення фінансової стійкості підприємства необхідно вдосконалити підходи до моделювання та прогнозування потоків, створення резервів та зменшення фінансових ризиків.

Література:

1. Іваненко В.О. Аналіз обліку грошових потоків: перспективи оптимізації. Київ : Видавництво «Наука», 2020. 256 с.
2. Петров М.С. Інвестиційні ресурси підприємств: підходи до формування. Харків : Вид-во «Економіка», 2019. 200 с.
3. Семенова Т.Г., Коваленко Р.Л. Управління ліквідністю у сучасних умовах. Львів : Видавничий дім «Бухгалтерія», 2021. 180 с.
4. Богданюк О., Кобзар Ю. Класифікація грошових коштів підприємства для потреб обліку й аналізу. Міжнародна науково-практична конференція, 2020. С. 109–110.
5. Свистун Л.А. Теоретичні засади управління грошовими потоками підприємства в умовах кризи в економіці. *Modern Economics*: електронне наукове фахове видання. 2020. № 21. С. 192–198. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V21\(2020\)](https://doi.org/10.31521/modecon.V21(2020))
6. Кошельок Г.В. Аналіз грошових потоків у системі управління підприємством. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль : ТНТУ, 2020. Том 63. № 2. С. 231–242.
7. Домбровська С.О., Горбаченко М.Д. Фінансова стійкість підприємства: оцінка та шляхи підвищення. *Науковий вісник*. 2021. С. 28–34.
8. Бірченко Н., Руденко С., Ряснянська А. Обліково-аналітичне забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2022. Вип. № 13. С. 191–197.
9. Гайдучок Т.С., Вітер С.А., Дем'янишина О.А., Ареп'єва О.В. Фінансовий облік активів: навч. посіб. Житомир : Поліський нац. ун-т, 2024. Ч. I. 360 с.
10. Мулик Т. Організація аналізу грошових потоків на підприємстві. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. № 40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-4>
11. Карашенко В., Рибіцький О. Ефективне управління фінансовими ресурсами у сільськогосподарських підприємствах. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. № 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-7>
12. Платонова І.А., Яковенко Н.М. Сучасні методи аналізу грошових потоків підприємства. *Економічний часопис*. 2023. № 11(34). С. 120–127.
13. Романенко В.В., Іванов О.В. Фінансові ризики та ліквідність: інструменти управління. *Економічна стратегія*. 2022. № 5. С. 45–52.
3. Semenova T. H., Kovalenko R. L. (2021). Upravlinnia likvidnistiu u suchasnykh umovakh [Liquidity management in modern conditions]. Lviv: Vydavnychiy dim "Bukhhalteriiia". 180 p.
4. Bohdaniuk O., Kobzar Yu. (2020). Klyasyfikatsiia hroshovykh koshtiv pidpriemstva dlia potreb obliku y analizu [Classification of enterprise cash for accounting and analysis needs]. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference, pp. 109–110.
5. Svystun L. A. (2020). Teoretychni zasady upravlinnia hroshovymy potokamy pidpriemstva v umovakh kryzy v ekonomitsi [Theoretical principles of cash flow management of the enterprise in crisis conditions in the economy]. *Modern Economics*: electronic scientific professional edition, no. (21), pp. 192–198. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V21\(2020\)](https://doi.org/10.31521/modecon.V21(2020))
6. Koshelok H. V. (2020). Analiz hroshovykh potokiv u systemi upravlinnia pidpriemstvom [Analysis of cash flows in enterprise management systems]. *Halytskyi Ekonomichnyi Visnyk*. Ternopil: TNTU. No. 63(2), pp. 231–242.
7. Dombrovska S. O., Horbachenko M. D. (2021). Finansova stiikist pidpriemstva: otsinka ta shliakhy pidvyshchennia [Financial stability of the enterprise: evaluation and ways of improvement]. *Scientific Bulletin*, pp. 28–34.
8. Birchenko N., Rudenko S., Riasnianska A. (2022). Oblikovo-analichne zabezpechennia finansovoi bezpeky ahrarnykh pidpriemstv [Accounting and analytical support for financial security of agricultural enterprises]. *Tavriiskyi Naukovo-Praktychnyi Visnyk. Serii: Ekonomika*, no. (13), pp. 191–197.
9. Haiduchok T. S., Viter S. A., Demianishyna O. A., Arepieva O. V. (2024). Finansovyi oblik aktyviv: navchalnyi posibnyk [Financial accounting of assets: textbook]. Zhytomyr: Poliskyi National University, Part I, 360 p.
10. Mulyk T. (2022). Orhanizatsiia analizu hroshovykh potokiv na pidpriemstvi [Organization of cash flow analysis at the enterprise]. *Ekonomikata Suspilstvo*, no. (40). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-4>
11. Karashchenko V., Rybitskyi O. (2024). Efektyvne upravlinnia finansovymy resursamy u silskohospodarskykh pidpriemstvakh [Effective financial resource management in agricultural enterprises]. *Ekonomikata Suspilstvo*, no. (64). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-7>
12. Platonova I. A., Yakovenko N. M. (2023). Suchasni metody analizu hroshovykh potokiv pidpriemstva [Modern methods of enterprise cash flow analysis]. *Ekonomichnyi Chasopys*, no. (11(34)), pp. 120–127.
13. Romanenko V. V., Ivanov O. V. (2022). Finansovi ryzyky ta likvidnist: instrumenty upravlinnia [Financial risks and liquidity: management tools]. *Ekonomichna Stratehiia*, no. (5), pp. 45–52.

References:

1. Ivanenko V. O. (2020). Analiz obliku hroshovykh potokiv: perspektyvy optymizatsii [Analysis of cash flow accounting: prospects for optimization]. Kyiv: Vydavnytstvo "Nauka", 256 p.
2. Petrov M. S. (2019). Investytsiini resursy pidpriemstv: pidkhody do formuvannia [Investment resources of enterprises: approaches to formation]. Kharkiv: Vyd-vo "Ekonomika", 200 p.

Summary. In the modern economic system, monetary funds hold even greater importance as a multifunctional object of accounting and economic analysis. On one hand, they ensure liquidity, enabling entities to meet obligations and carry out daily operations. On the other hand, effective management of cash flows enhances financial stability and prevents potential insolvency. Proper planning, monitoring, and analysis of cash flows allow businesses to avoid financial risks, maintain operational continuity, and utilize financial resources efficiently. The role of monetary funds in enterprise functioning is reflected in their contribution to maintaining financial stability, liquidity, and optimal resource allocation. They are fundamental to ensuring business continuity, fulfilling obligations, and conducting investment activities. Today, monetary funds remain essential for the functioning of any economic entity, enabling all necessary financial operations to achieve both strategic and operational objectives. Cash held in bank accounts represents the largest portion of financial resources, serving as the foundation for most business transactions, including supplier payments, wage disbursements, and current expenses. Non-cash funds are considered a secure and efficient means of ensuring operational continuity while facilitating the management of large-scale financial flows. Cash flow analysis methods are critical for evaluating a company's financial condition and its ability to maintain liquidity. Methods like horizontal, vertical, and ratio analysis enable the identification of

trends, structural insights, and liquidity assessments. These tools enhance financial decision-making, supporting resilience and growth. In uncertain economic conditions, companies must make informed managerial decisions to safeguard financial stability and solvency. This includes managing current obligations while planning for future operations. Ensuring economic security involves assessing immediate cash needs and creating conditions for stable future operations. Optimization of cash flows is a critical aspect of economic security, balancing cash inflows and outflows to meet needs, synchronizing cash flows over time, and maximizing net cash flow. To achieve efficient management, enterprises must integrate real-time monitoring, accounting systems, and predictive modeling to address financial risks. Ultimately, the foundation of cash flow management lies in a reliable accounting system. It provides accurate and complete data for subsequent analysis, modeling, and forecasting. By enabling scenario-based modeling of cash flows and risk assessment, businesses can navigate uncertainty effectively. This remains a vital area for further research to enhance enterprise resilience and financial strategy optimization.

Keywords: cash, financial stability, liquidity, financial analysis, resource management, economic security, solvency, financial risks, investment funds, optimization.